

ALLAHOVA LIJEPA IMENA

Allah je vlastito ime Jednog, Jedinog, Istinskoga Boga. Po red ovog imena, u Kur'anu i sunnetu spominju se i druga Allahova imena. S obzirom na to da Allaha niko bolje ne zna od Njega Samoga a od Njegovih stvorenja najbolje Ga poznaje Njegov poslanik Muhammed, a.s., o Allahu i Njegovim imenima može se govoriti jedino na temelju Kur'ana i sunneta. Allah se zbog toga ne može, niti smije, opisivati nikakvim ljudskim kategorijama, nego onako kako On sam Sebe opisuje i onako kako Ga opisuje Njegov poslanik.

Kroz Svoja imena Allah nam pruža osnovne informacije o Sebi kako bismo svojim ograničenim mogućnostima razumjeli Njegovu božansku prirodu (ذات) i Njegova svojstva (صفات). Tako je Allah, kako sam Sebe u Kur'anu opisuje, Najveći, Svemoguć, Stvoritelj i Održavatelj svemira i svih stvorenja, Pravedni Vladar Koji sve vidi, sve čuje i svim stvarima upravlja prema Svojoj volji. On je Vječno Živi, Prvi i Posljednji, bez početka i kraja, neograničen vremenom i mjestom i Sam Sebi dovoljan. Allah je naš najveći Pomagač, Zaštitnik, Dobročinitelj i Hranitelj, Koji život i smrt daje, naša iskrena pokajanja prima i molbama našim udovoljava. Iz Svoje neograničene ljubavi i milosti On nam opskrbu šalje i na Pravi Put upućuje. Kada su ashabi pitali Muhammeda, a.s., o Allahu, Allah im je odgovorio: *Reci (Muhamede): "On je Allah - Jedan! Allah je Onaj Kome se svako u nevolji obraća! Nije rodio i rođen nije, i Njemu niko ravan nije"* (112: 1-4).

Budući da je Allah Vječan i Trajan i svojstva koja izražavaju Njegova imena su vječna i trajna. Zbog toga je Allahova narav jedinstvena a osobine apsolutne, tako da nikome i ničemu nije

sličan i zato se s Njim ništa ne može porediti. Stvoritelj mora biti drugačije naravi od stvari i bića koja je stvorio, jer kada bi bio iste prirode kao ta stvorenja, bio bi vremenski ograničen pa bi zbog toga i On trebao imati tvorca. Međutim Njegova svojstva su apsolutna i zato ništa nije kao On. Zbog toga se svojstva života, sluha, vida, znanja, moći, vlasti i sl. koja posjeduju ljudska stvorenja razlikuju od Allahovih svojstava po tome što su vremenski ograničena, nesavršena i slabijeg intenziteta.

Sva Allahova imena označavaju se kao “najljepša imena” (الأسماء الحسنی). Razumijevanje značenja Allahovih imena jača i učvršćuje vjeru u Uzvišenog Allaha i predstavlja veliki motiv za iskreno pokajanje i spas na ovome i Budućem svijetu. Shvatanje dubine značenja Allahovih imena pomaže u razumijevanju Kur’ana Časnoga, oslobađanju od klanjanja drugim stvorenjima i ponašanju u skladu sa svojstvima koja sadrže Allahova imena. Allah zbog toga od vjernika traži da mu se lijepim imenima obraćaju, jer je to uvjet za Njegovo udovoljavanje njihovim molbama. *Allah ima najljepša imena i vi ga zovite njima, a klonite se onih koji skrnave Njegova imena - kako budu radili, onako će biti kažnjeni (7:180).*

Skrnavljenje Allahovih imena, o čemu se govori u navedenom ajetu, može biti njihovim nijekanjem ili nijekanjem značenja koja izražavaju, zatim upoređivanjem svojstava koja izražavaju Allahova imena sa svojstvima Njegovih stvorenja te nazivanjem Allaha imenima kojima On sam Sebe ne naziva (kao otac u kršćanstvu ili aktivni uzrok u filozofiji) ili davanjem Allahovih imena raznim idolima i kipovima.¹

Vjerovanje u Uzvišenog Allaha na način kako Ga opisuju Njegova imena predstavlja smisao islamskog isticanja čistote vjere u Jednoga Boga i jedan od temelja islamskog vjerovanja. Zbog toga samo Allah zaslužuje da Mu se klanja a pridruživanje bilo kakvo-

1 Muhammad ibn Šalih al-‘Uṭaymīn, *al-Qawā'id al-muṭlā fi šifāt Allāh wa asmā'ih al-ḥusnā (Min rasā'il al-da'wa al-salafiyya)*. Ćam'iyya Ihyā' al-turāṭ al-islāmī, al-Kuwayt, al-Ṭaba'a al-ṭāniya, 1420/2000, 234.

ga božanstva ili ličnosti smatra najvećim grijehom koji nikome neće oprostiti.²

Osim u Kur'anu, gdje se nalazi najveći broj Allahovih imena, pojedinačna Allahova imena spominju se i u mnogobrojnim hadisima koji se prenose preko više nizova prenosilaca i nalaze u više hadiskih zbirki. O broju Allahovih imena i važnosti poznavanja njihovih značenja govori se u vjerodostojnome hadisu koji se prenosi od Ebu Hurejre prema kojemu je Muhammed, a.s., rekao: "Allah, uistinu, ima devedeset devet imena, jedno manje od stotinu. Onaj ko ih bude znao (razumijevao njihova značenja i prema njima se vladao) ući će u Džennet."³

Liste sa devedeset i devet Allahovih imena nalaze se u tri poznate hadiske zbirke: *Sunan et-Tirmizī* (broj hadisa: 3849), *Sunan Ibn Mādže* (3994) i *Mustadrak el-Hākim* (41 i 42). U sve tri zbirke hadisa liste s Allahovim imenima međusobno se razlikuju, s tim što al-Hākim navodi dvije liste od kojih jedna odgovara et-Tirmizījevoj listi. Međutim većina islamskih učenjaka sva četiri hadisa smatra slabim,⁴ s tim što se et-Tirmizījeva lista prihvata kao najbliža istini i najčešće se navodi u literaturi.⁵ Tako se, kako navodi et-Tirmizī, preko Velida ibn Muslima prenosi od Ebu Hurejre da je Muhammed, a.s., rekao: "Allah, uistinu, ima devedeset devet imena, jedno manje od stotinu. Onaj ko ih bude znao ući će u Džennet. On je Allah. Nema drugog boga osim Njega. On je Samilosni, Milostivi, Vladar... itd."⁶ Prvi dio hadisa koji se nalazi u sve tri zbirke prije liste s Allahovim imenima, uglavnom, odgovara hadisu koji bilježe el-Buhāri i el-Muslim, i on nije sporan.

2 Među muslimanima rašireno je pogrešno mišljenje da Allahova imena posjeduju posebne osobine i tajne čijim se recitiranjem postižu određene koristi. Vidi: 'Umar Sulaymān al-Ašqar, *Asmā' Allāh wa šifātuh fi mu'taqad ahl al-sunna wa al-ġamā'a*, Dār al-Nafā'is, 'Ammān, al-Taba'a al-tāniya, 1414/1994, 39-40. Parvez Dewan, *The Names of Allāh*, Viking, Penguin Books India (P) Ltd., 11 Community Centre, Panchsheel Park, New Delhi, 110 017, India.

3 *Šaḥīḥ al-Buḥārī*, broj hadisa: 6957. *Šaḥīḥ al-Muslim*, broj hadisa: 2677.

4 'Umar al-Ašqar, o.c., 46-47. Aḥmad Muḥtār 'Umar, *Asmā' Allāh al-ḥusnā*, 'Ālam al-kutub, al-Taba'a al-ūlā, al-Qāhira, 1417/1997, 10. Muḥammad al-'Uṭaymīn, o.c., 232.

5 Aḥmad 'Umar, o.c., 38.

6 I tako do kraja prema redu koji se nalazi u nastavku ovoga rada.

Allahova imena prema et-Tirmizijinoj listi su:

1. **اَللّٰهُ** (Allah): Ime Allah, prema većini učenjaka, smatra se najvećim i značenjski najobuhvatnijim Božijim imenom koje sadrži značenja svih drugih Njegovih imena. Zbog toga niko drugi ne može nositi ovo ime. Za razliku od riječi kojima se u drugim jezicima označava Bog, riječ Allah u arapskom jeziku nema množinu, rod, niti deminutiv. Ime Allah u Kur'anu se spominje 2698 puta.

2. **الرَّحْمٰنُ** (er-Rahmān): Premilostivi. Samilosni. Onaj Koji ima u izobilju milosti i dobrote za vjernike i nevjernike na ovom svijetu, posebno za vjernike na Budućem svijetu. Neki učenjaci ovo ime smatraju vlastitim, ili blizu vlastitom imenu, zato što se odnosi isključivo na Allaha, tako da ga niko drugi ne može nositi. Prema nekim mišljenjima, er-Rahmān znači i onoga koji otklanja greške i patnje, zatim samilost prema Svojim robovima u pronalaženju opskrbe, upućivanje na pravo vjerovanje te način dostizanja sreće na ovom i Budućem svijetu, i, na kraju, pravednog vladara.

3. **الرَّحِيْمُ** (er-Rahīm): Milostivi. Onaj Koji ima u obilju milosti za vjernike. Onaj koji nagrađuje za dobra djela. Prijatelj vjernika. Dobrostiv u pogledu opskrbe Svojih stvorenja. Prigovori da je Allah, prema islamskom učenju, strog i okrutan i da traži potpunu pokornost, da ne pokazuje ljubav ni milost, negira činjenica da samo jedno od 114 poglavlja u Kur'anu ne počinje sa: *U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.*

U pogledu razlike u značenju između er-Rahmān i er-Rahīm postoje više mišljenja. Prema jednome mišljenju, ova dva imena su istoznačna i predstavljaju sinonime. Prema drugome, između njih postoji razlika koja proistječe iz značenja koja izražavaju navedeni oblici riječi. Riječ er-Rahmān predstavlja oblik za izražavanje intenzivnijeg značenja, dok er-Rahīm ima značenje participia aktivnog. Zbog toga er-Rahmān predstavlja atribut kojim se ističe isključivo Allahovo svojstvo milosti, dok se er-Rahīm može koristiti i za isticanje svojstva milosti ljudskih bića. Tako jedino er-Rahmān može supstituirati ime Allah, kao što se i nalazi na

više mjesta u Kur'anu. Ime er-Rahmān se i u dovama više koristi, jer znači milost na ovome svijetu za vjernike i za nevjernike, dok er-Rahīm znači milost samo za vjernike na drugome svijetu. Prema jednome mišljenju, razlika između ove dvije riječi je i leksičke prirode zato što er-Rahmān znači otklanjanje grešaka i nedostataka a er-Rahīm nagradu za dobra djela.⁷

4. الْمَلِكُ (el-Melik): Vladar. Onaj Koji ima potpunu vlast.

5. الْقُدُّوسُ (el-Kuddūs): Presveti. Čisti. Onaj Koji je čist od svih nedostataka i poroka a uznesen svim dobrotama i vrednotama.

6. السَّلَامُ (es-Selām) Čist od nedostataka. Izvor mira. Onaj Koji je slobodan od svih mahana i poroka. Onaj Koji osigurava mir i zaštitu na ovome i budućem svijetu te spas, posebno dobrim ljudima, na Sudnjem danu. Onaj Koji čuva od Svoje kazne one koji je ne zaslužuju. Onaj Koji neprestano pruža sigurnost.

7. الْمُؤْمِنُ (el-Mu'min): Davatelj sigurnosti. Onaj Koji je pouzdan i zaštitnik. Onaj Koji osigurava mir, sigurnost i pruža zaštitu. Onaj Koji svjedoči da je On Jedan Bog i svjedoči svojim vjernicima da su sigurni u svoju vjeru da je On Jedan Bog. Onaj Koji nagrađuje vjernike i štiti ih od Svoje kazne i straha da će biti kažnjeni.

8. الْمُهِمِّنُ (el-Muhejmin): Zaštitnik. Onaj Koji svjedoči za riječi i djela svojih stvorenja. Onaj Koji bdije nad svojim stvorenjima.

9. الْعَزِيزُ (el-'Azīz): Moćni. Onaj Koji posjeduje najveću snagu. Onaj Koji je veličanstven i Koji se uzdiže iznad svega. Onaj Koji se najviše poštuje i kome se najveća čast i slava ukazuju. Pobjednik koji ne može biti pobijeđen.

10. الْجَبَّارُ (el-Džebbār): Silni. Onaj Čijom se čvrstom rukom sve naredbe provode. Onaj Koji prisiljava da se sve prema njegovoj volji događa. Apsolutni suveren. Onaj Koji je Svemoćan.

11. الْمُتَكَبِّرُ (el-Mutekebbir): Veličanstveni. Onaj Koji je jedinstven po svojoj veličini i ponosu. Onaj Čija vlast nikad ne presta-

7 Ahmad 'Umar, o.c., 56. Muḥammad ibn Aḥmad ibn Abī Bakr ibn Farḥ al-Anṣārī al-Qurtubī, *al-Asnā fi šarḥ Asmā' Allāh al-ḥusnā*, I-II, Dār al-Šahāba, Taṅta, al-Ṭaba'a al-ūlā, 1416/1995, I, 61-63.

je i Čija veličina ide dokle On želi. Onaj Koji je iznad nepravde svojih robova. Onaj Koji je daleko od svojstava svojih stvorenja i sličnosti njima.

12. **الْخَالِقُ** (el-Hālik): Tvorac. Onaj Koji je odlučio stvoriti kosmos i sve što postoji u kosmosu. Onaj Koji stvara prema određenoj mjeri.

13. **الْبَارِيءُ** (el-Bāri'): Stvoritelj. Onaj Koji iz ničega stvara. Darovatelj života. Stvoritelj duše. Stvoritelj živih bića.

14. **الْمُصَوِّرُ** (el-Musavvir): Darovatelj oblika. Onaj Koji daje oblik. Onaj Koji daje različite forme svojim stvorenjima.

15. **الْغَفَّارُ** (el-Gaffār): Onaj Koji mnogo prašta Svojim robovima. Onaj Koji pokazuje ljepotu a skriva ružnoću i uzastopno oprašta grijeh ne pokazujući ni grijeh ni njegovog počinioca na ovome niti na Budućem svijetu.

16. **الْقَهَّارُ** (el-Kahhār): Nadmoćni Pobjednik. Onaj Koji ima izvanrednu moć i uvijek pobjeđuje.

17. **الْوَهَّابُ** (el-Vehhāb): Neizmjerni Darovatelj. Onaj Koji obilno bez računice dariva.

18. **الرَّزَّاقُ** (er-Rezzāk): Obilni Opskrbitelj. Hranitelj. Onaj Koji svojim stvorenjima neprestano hranu i druga sredstava za životnu opskrbu daje.

19. **الْفَتَّاحُ** (el-Fettāh): Onaj Koji sve otvara. Onaj Koji svojim robovima sve što je teško razrješava. Onaj Koji otvara vrata dobra i milosti. Onaj Koji objašnjava šta je istina a šta laž. Onaj Koji spuštajući kišu otvara vrata opskrbe. Onaj Koji donosi ispravne odluke. Onaj Koji svima pravedno sudi. Onaj Koji pomaže u nevolji.

20. **الْعَلِيمُ** (el-'Alīm): Sveznajući. Onaj Koji zna ono što ne znaju Njegova stvorenja. Onaj bez Čijeg se znanja ništa ne događa. Onaj Koji zna sve što postoji i što se kreće u svemiru.

21. **الْقَابِضُ** (el-Kābid): Onaj Koji uskraćuje. Onaj Koji smanjuje. Onaj Koji zadržava. Onaj Koji sprečava. Onaj Koji duše oduzima. Ovo se Allahovo ime obično spominje zajedno s imenom suprotnog značenja el-Bāsit da bi se ukazalo na Allahovu moć i mu-

drost. Kada se upotrebljava samo moglo bi se shvatiti kako Allah samo uskraćuje i zabranjuje.

22. **الْبَاسِطُ** (el-Bāsit): Dobrostivi. Darežljivi. Onaj Koji obilno daje. Onaj Koji dijeli u izobilju. Onaj Koji širi opskrbu svojim robovima. Ovo je Allahovo ime najbolje spominjati zajedno s imenom el-Kābid jer zajedno znače da Allah iz Svoje mudrosti smanjuje životnu opskrbu i širi je iz Svoje Plemenitosti i Milosti.

23. **الْحَافِضُ** (el-Hāfid): Onaj Koji ponižava. Onaj Koji ponižava svoje robove koji to zaslužuju. Ovo je ime najbolje spominjati zajedno s imenom suprotnog značenja er-Rāfi, jer zajedno znače da Allah svoje robe i ponižava i uzdiže.

24. **الرَّافِعُ** (er-Rāfi): Onaj Koji uzdiže. Onaj Koji svoje robove uzdiže i tako im ukazuje časti. Onaj Koji Svojim prijateljima ukazuje čast a prema neprijateljima pokazuje prezir. Onaj Koji odlučuje koga će ukazujući mu čast uzdići a koga uskraćujući mu Svoju Milost poniziti. Onaj Koji uzdiže svoje prijatelje i pomaže im u borbi protiv neprijatelja. Onaj Koji uzdiže istinu. Onaj Koji je podigao nebesa bez stubova i pticama dao da lete. Ovo je ime najbolje spominjati zajedno s imenom el-Hāfid.

25. **الْمُعِزُّ** (el-Mu'izz): Dodjelitelj časti. Onaj Koji ukazuje čast kome On hoće i koju niko osim Njega ne može oduzeti. Onaj Koji je nedostižan u snazi i moći koje posjeduje. Onaj Koji je nepobjediv. Obično se navodi zajedno s imenom suprotnog značenja el-Muzill, jer Allah koga hoće uzvisuje a koga hoće unizuje.

26. **الْمُذِلُّ** (el-Muzill): Oduzimatelj časti. Onaj Koji ponižava. Onaj Koji lišava časti koga On hoće i koju niko drugi ne može dodijeliti. Obično se navodi s imenom suprotnog značenja el-Mu'izz.

27. **السَّمِيعُ** (es-Semī): Onaj Koji sve čuje. Onaj Koji čuje, tajno i javno, izgovoreno i neizgovoreno. Onaj Koji prima i uslišava dove.

28. **الْبَصِيرُ** (el-Besīr): Onaj Koji sve vidi. Onaj Koji nevidljive i skrivene stvari vidi.

29. الْحَكَمُ (el-Hakem): Presuditelj. Suveren Koji ovim svijetom upravlja.

30. الْعَدْلُ (el-'Adl): Pravda. Pravedni. Onaj Koji nepristrasno i jednako dijeli pravdu prema svojim stvorenjima. Onaj Koji ne pravi razliku prema položaju ili staležu. Onaj Koji ne čini nepravdu i nasilje. Onaj Koji je čist od svih vrsta nedostataka. Ovim se imenom želi otkloniti bilo kakva sumnja koja bi mogla proizaći iz značenja Allahovih imena el-Džebbār, el-Kahhār, el-Muntekim, ed-Dārr i sl. U navedenim i drugim atributima prisutna je i pravednost, jer Allah nikome ni trunku nepravde ne čini. Zato će svi zločinci i grješnici prema zaslugi biti kažnjeni, ali i nagrađeni za dobročinstva koja su učinili. Tako se Allahova Milost u potpunosti manifestira kroz Njegovu Pravednost.⁸

31. اللَّطِيفُ (el-Latīf): Dobročudni. Onaj Koji na dobroćudan način opskrbljuje svoje robove. Onaj Koji najsitnije i najtajanstvenije stvari zna.

32. الْحَبِيرُ (el-Habīr): Sveznajući. Onaj Koji je upućen u suštinu i zbilju svih stvari. Onaj za Kojega nema ništa skrivenog.

33. الْحَلِيمُ (el-Halīm): Milostivi. Dobročudni. Onaj Koji ne žuri s kažnjavanjem onih koji su kaznu zaslužili.

34. الْعَظِيمُ (el-'Azīm): Veliki. Veličanstveni. Onaj Koji je najveći po svom Postojanju, Znanju i Moći. Onaj Koji je Uzvišen, Uzdi-
gnut, Slavljén i Čist od svih nedostataka.

35. الْغَفُورُ (el-Gafūr): Onaj Koji mnogo prašta i skriva greške.

36. الشَّكُورُ (el-Šekūr): Zahvalni. Onaj Koji mnogo zahvaljuje. Onaj Koji cijeni i nagrađuje za iskazanu zahvalnost. Onaj Koji mnogo nagrađuje i za malu poslušnost.

37. الْعَلِيُّ (el-'Alīj): Veliki. Uzvišeni. Onaj Koji je iznad svojih stvorenja. Onaj Koji je čist od svojstava svojih stvorenja.

38. الْكَبِيرُ (el-Kebīr): Veliki. Onaj Koji je veći od svega po položaju.

8 Aḥmad 'Umar, o.c., 63-64.

39. الْحَفِيزُ (el-Hafīz): Zaštitnik. Pomni Čuvar. Onaj Koji štiti sve što želi.

40. الْمُقِيتُ (el-Mukīṭ): Hranitelj. Izdržavatelj. Onaj Koji osigurava sredstva za život. Onaj Koji ima moć. Onaj Koji nadzire i čuva.

41. الْحَسِيبُ (el-Hasīb): Vrhovni računovođa. Onaj Koji račun svodi na Sudnjem danu. Onaj pred Kojim će Njegovi robovi polagati račun za svoja djela za koja će biti nagrađeni ili kažnjeni. Onaj Koji je dovoljan svojim robovima. Onaj Koji posjeduje svojstva savršenosti i uzvišenosti.

42. الْجَلِيلُ (el-Dželīl): Veličanstveni. Uzvišeni. Onaj Koji budi strahopoštovanje. Onaj Koji posjeduje najveću moć i status uzvišenosti. Onaj Koji uzvisuje vjernike, ukazuje im čast i veliča njihovu nagradu.

43. الْكَرِيمُ (el-Kerīm): Plemeniti. Časni. Velikodušni, Dobrotivi, Darežljivi. Onaj Koji je čist od svih poroka i pokvarenosti. Onaj Koji je visokog položaja.

44. الرَّكِيبُ (er-Rekīb): Nadziratelj. Promatrač. Onaj Koji pazi na sve što je stvorio. Onaj Koji se ne udaljava od svojih stvorenja. Onaj Koji neprestano motri na robove svoje da li su Mu pokorni, da li Ga se boje i da li su skrušeni pred Njegovom Veličinom.

45. الْمُجِيبُ (el-Mudžīb): Uslišatelj. Onaj Koji molbama udovljava. Onaj Koji se na molbu svoga roba odaziva kada od Njega nešto traži i iz teškoća ga izbavlja ako Mu se za pomoć obrati.

46. الْوَاسِعُ (el-Vāsi'): Sveobuhvatni. Onaj Koji je Svojom Milošću, Znanjem i Mogućnostima neograničen. Onaj Koji svako vrijeme svojim postojanjem okružuje. Onaj Koji svojim znanjem sve obuhvata. Onaj Čija se moć na sve stvoreno proteže. Onaj Čija moć slušanja sve izgovoreno uključuje. Onaj Čije se bogatstvo na sve Njegove siromašne robove prostire. Onaj Čija se životna opskrba na sva stvorenja širi. Onaj Koji je Plemenit i Velikodušan prema svojim robovima u pogledu njihovih djela i ne drži ih odgovornim za ono što je izvan njihovih mogućnosti.

47. الْحَكِيمُ (el-Hakīm): Savršeno Mudri. Onaj Koji na savršeno ispravan način postupa. Onaj Koji sve najbolje poznaje.

48. الْوَدُودُ (el-Vedūd): Pun ljubavi. Onaj Koji voli svoje robove vjernike i Onaj Koga vole Njegovi robovi vjernici. Njegova ljubav prema svojim robovima ogleda se u Njegovoj milosti i dobročinstvu prema njima, opraštanju grijeha i nagrađivanju.

49. الْمَجِيدُ (el-Medžid): Slavljeni. Veličanstveni. Velikodušni. Plemeniti. Onaj Koji je Apsolutne moći, Visokog položaja, Samilostan i Velikodušan. Onaj Koji od strane svojih stvorenja zaslužuje da bude hvaljen i slavljen.

50. الْبَآئِسُ (el-Bā'is): Onaj Koji proživljava. Onaj Koji će proživiti svoje robove poslije smrti da bi bili nagrađeni ili kažnjeni za djela koja su za života činili. Onaj Koji je slao svoje poslanike da na Pravi put Njegovim robovima ukazuju.

51. الشَّهِيدُ (eš-Šehid): Svjedok. Onaj Koji sve vidi. Onaj bez Čije se prisutnosti ništa ne događa. Onaj Čija se pravednost, jednota i druga uzvišena svojstva kroz dokaze očituju.

52. الْحَقُّ (el-Hakk): Istina. Istiniti. Onaj Koji je Apsolutna Istina. Onaj Koji uistinu postoji. Onaj Koji se ne može negirati. Onaj Čije se postojanje mora tvrditi i priznavati.

53. الْوَكِيلُ (el-Vekīl): Upravitelj. Staratelj. Skrbnik. Onaj Koji upravlja stvarima koje mu povjerimo. Onaj Kojemu možemo sve naše probleme, stvari i poslove predati da ih on uredi. Jamac životne opskrbe svojih robova. Onaj na Koga se oslanja u pogledu opskrbe. Onaj Koji raspolaže sredstvima za život svojih stvorenja i nadgleda ih.

54. الْقَوِيُّ (el-Kavijj): Najmoćniji. Snažni. Apsolutno Moćni. Onaj Koji posjeduje potpunu moć da uradi ono što slabi ne mogu.

55. الْمَتِينُ (el-Metīn): Apsolutno Čvrsti. Najsnažniji. Onaj Koji posjeduje neograničenu i nepromjenljivu snagu i čvrstinu koje se nikada ne smanjuju niti slabe.

56. الْوَلِيُّ (el-Velijj): Zaštitnik. Pomagač, Prijatelj. Izvršitelj.

57. الْحَمِيدُ (el-Hamīd): Hvaljeni. Onaj Koji je vrijedan zahvale. Onaj Koji zaslužuje da bude slavljen i hvaljen. Utjelovljenje svega što je dobro.

58. الْمُحْصِي (el-Muhsī): Procjenitelj. Onaj Koji zna broj svih stvari. Onaj Koji zna sve poslove svojih robova koji se tiču računanja.

59. الْمُبْدِي (el-Mubdi'): Začetnik. Stvaralac. Onaj od Koga je sve počelo. Onaj Koji je uzrok postojanja svih stvari. Onaj Koji je stvaralac ljudskih bića. Onaj Koji je proizveo život iz ničega. Obično se koristi zajedno sa imenom el-Mu'īd jer On iz ničega stvara stvorenja i poslije ih obnavlja.

60. الْمُعِيدُ (el-Mu'īd): Obnavljač. Onaj Koji vraća život svojim stvorenjima nakon smrti. Onaj Koji stvorenja nakon života vraća u smrt i nakon smrti ponovo u život. Obično se koristi zajedno s imenom el-Mubdi'.

61. الْمُحْيِي (el-Muhji): Darovatelj života. Onaj Koji oživljava radi polaganja računa na Sudnjem danu. Onaj Koji oplodnjom život daje. Onaj Koji kišom i vegetacijom zemlju oživljava.

62. الْمُمِيتُ (el-Mumit'): Uzrokovatelj smrti. Onaj Koji život okončava. Onaj Koji smrt daje. Onaj Koji živome smrt uzrokuje. Često se koristi zajedno s imenom suprotnog značenja el-Muhji da bi se pokazala jedinstvena moć Allaha.

63. الْحَيُّ (el-Hajj): Vječno Živi. Onaj Koji je trajno živ. Onaj Čiji život nije sličan životu koji čine kombinacija duše i ljudskog tijela. Onaj Koji je zahvaljujući svojoj velikoj snazi i sposobnosti vječno živ i Koji svojim znanjem obuhvata sva znanja i pod čijim se utjecajem nalazi sve što postoji.

64. الْقَائِمُ (el-Kajjūm): Samopostojani. Onaj Koji stalno postoji i Koji kraja nema. Onaj Koji zahvaljujući samom Sebi postoji te nadgleda i pazi na sve što je stvorio.

65. الْوَاجِدُ (el-Vādžid): Samodostatni. Samodovoljni. Onaj Koji je bogat i kome ništa ne treba. Onaj Koji sve zna, tako da se ništa bez Njegovog znanja ne može dogoditi.

66. الْمَاجِدُ (el-Mādžid): Slavni. Onaj Koji je savršene Moći, Visokog Póložaja, Samilostan, Plemenit, Dobrostitiv i Superioran u svemu.

67. الْوَاحِدُ (el-Vāhid): Samo Jedan. Jedinствен po svojstvima u čemu nema sličnog. Onaj na Koga se ne odnosi pravilo broja. Bit na koju se ne odnosi mnoštvo i koja se ne može dijeliti.

68. الصَّامِدُ (es-Samed): Udovoljitelj svih potreba. Gospodar Kome se u nevolji obraća (مصمود إليه). Vječni Gospodar Koga trebaju Njegova stvorenja.⁹

69. الْقَادِرُ (el-Kādir): Svemoćni. Onaj Koji ima moć da može raditi što želi bez ičije pomoći a da ga u tome ništa ne može spriječiti.

70. الْمُقْتَدِرُ (el-Muktedir): Apsolutno Moćni. Svemogućí. Onaj Koji ima moć kojoj se ništa ne može oduprijeti.

71. الْمُقَدِّمُ (el-Mukaddim): Onaj Koji požuruje. Onaj Koji ubrzava. Onaj Koji stavlja stvari na njihova prava mjesta. Onaj Koji unaprijed upozorava i opominje. Onaj Koji čini unaprijed i ubrzava što želi. Obično se koristi s imenom suprotnog značenja el-Mu'ehhir zato što Allah čini unaprijed što želi i odgađa što želi.

72. الْمُؤَخَّرُ (el-Mu'ehhir): Onaj Koji odlaže. Onaj Koji usporava. Onaj Koji stavlja stvari na njihova prava mjesta. Onaj Koji odgađa i usporava što želi. Obično se koristi zajedno s imenom el-Mukaddim.

73. الْأَوَّلُ (el-Evvel): Prvi. Onaj Koji je postojao prije svih stvorenja. Onaj Kojemu ne prethodi nepostojanje. Onaj Koji je postojao kada ništa nije bilo. Onaj prije Koga ništa nije postojalo. Onaj Koji nema početka. Obično se koristi zajedno s imenom suprotnog značenja el-Āhir da bi se istaklo Allahovo vječno postojanje koje nema početka ni kraja.

74. الْآخِرُ (el-Āhir): Posljednji. Onaj Čije postojanje nema kraja. Onaj Koji ostaje i nakon nestanka Njegovih stvorenja. Obično se koristi zajedno, najčešće u dovama, s imenom suprotnog značenja el-Evvel.

⁹ Al-Qurtubí, o.c., I, 177-186. Aḥmad 'Umar, o.c., 61-62. Parvez Dewan, o.c., 75.

75. الظَّاهِرُ (ez-Zāhir): Jasni. Pobjednik. Najviši. Onaj Koji se očituje Svojim djelima, dokazima i jasnim znakovima i Koji je čist od bilo kakvih tjelesnih atributa zbog čega je skriven za one koji Ga žele vidjeti svojim osjetilima. Onaj Koji Svojom moći vlada nad svim stvarima. Obično se koristi zajedno s imenom suprotnog značenja el-Bātin zato što je Njegovo postojanje istovremeno jasno i skriveno.

76. البَاطِنُ (el-Bātin): Skriveni. Nevidljivi. Najbliži. Onaj Koji je nevidljiv po svojoj biti. Direktno upoznavanje Stvoritelja je nemoguće zato što su naše znanje, razum i shvaćanje ograničeni. Onaj Koji zna skrivene stvari i zna suštinu svih stvari. Obično se koristi zajedno s imenom suprotnog značenja ez-Zāhir.

77. الوَالِي (el-Vālī): Upravitelj. Onaj Koji sve stvoreno posjeduje i njime upravlja.

78. الْمُتَعَالِي (el-Mute'ālī): Svevišnji. Vrhovni. Najuzvišeniji. Onaj Koji je najuzvišeniji i čist od atributa Svojih stvorenja.

79. البِرُّ (el-Berr): Dobročinitelj. Izvor dobročinstva. Onaj Koji je dobrotiv prema Svojim stvorenjima, Koji svojim robovima želi samo dobro i zbog toga im osigurava sva životna sredstva.

80. التَّوَّابُ (et-Tevvāb): Onaj Koji prima pokajanje. Onaj Koji neprestano prima pokajanje svojih robova i oprašta grijeh. S obzirom na to da navedeni oblik riječi izražava značenje učestalosti to znači da češće izražavanje pokajanja znači i više prihvatanja oprosta.

81. الْمُنتَقِمُ (el-Muntekim): Osvetnik. Onaj Koji strogo kažnjava nepokorne. Onaj Koji uvijek pobjeđuje svoje neprijatelje i strogo ih kažnjava kao odmazdu za njihovu neposlušnost, pljačke i mučenje Njegovih robova.

82. الْعَمُوءُ (el-'Afuvv): Onaj Koji grijeh briše. Onaj Koji zbog Svoje plemenitosti i blagosti brišući grijeh širokogrudno ih oprašta. Onaj Koji poništava grijeh. Onaj Koji, kao pokajanje, prima priznanje za učinjene grijeh i briše ih iz knjige u kojoj su zapisana sva dobra i loša djela Njegovih robova. Razlika između opraštanja u značenju *gaffār* ili *gafūr* i opraštanja u smislu *'afv* je

u tome što *gaffār*, odnosno *gafūr* znače prekrivanje ili sakrivanje grijeha a *ʿafv* njihovo brisanje.¹⁰

83. الرَّؤُوفُ (er-Reʿūf): Samilosni. Milosrdni. Onaj Koji je krajnje samilostan, Čija se samilost ogleda u opraštanju i pokrivanju grijeha Njegovih robova i davanju olakšica u izvršavanju obaveza koje im predstavljaju teškoće.

84. مَالِكُ الْمَلِكِ (Māliku-l-Mulk): Vrhovni Vladao. Onaj Koji posjeduje sve stvoreno. Onaj Koji ima apsolutnu vlast prema kojoj se ponaša i oprašta.

85. ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (Zu-l-Dželāli ve-l-Ikrām): Gospodar Visočanstva i Časti. Onaj Koji zaslužuje da bude veličan a ne nijekan. Onaj Koji je vječni Gospodar svoga kraljevstva i Koji u vlasti, moći, vladanju i upravljanju nema druga.

86. الْمُقْسِطُ (el-Muksit): Pravični. Onaj Koji pravdu dijeli. Onaj Koji je pravičan i nepristrasan u suđenju i raspodjeli Svojih dobara.

87. الْجَامِعُ (el-Džāmiʿ) Sakupljač. Sadržavatelj. Onaj Koji skuplja stvorenja na Sudnjem danu. Onaj Koji sastavlja dijelove svojih stvorenja na Sudnjem danu nakon što su bila razdvojena. Onaj Koji obuhvaća vrline, plemenitosti i dobročinstva. Onaj Koji spaja sličnosti (stvorenja na Zemlji), različitosti (univerzum, zvijezde i planete) i suprotnosti (toplotu i hladnoću, vlažnost i sušu).

88. الْغَنِيُّ (el-Ganijj): Bogati. Neovisni. Onaj Koji je neovisan i sam Sebi dovoljan. Onaj Koji je potpuno savršen i ne treba ništa osim Sebe. Onaj Čije savršenstvo ne zavisi od Njegovih stvorenja nego Njegova stvorenja trebaju Njega.

89. الْمُغْنِي (el-Mugni): Onaj Koji bogatstvo daje. Onaj Koji Svoja stvorenja čini bogatim njihovim potomstvom i zadovoljava njihove potrebe za imetkom i životnom opskrbom.

90. الْمَانِعُ (el-Māniʿ): Onaj Koji uskraćuje. Onaj Koji uskraćuje svoje blagodati kome hoće. Ovim se imenom u navedenom značenju ne može Allahu obraćati bez imena suprotnog značenja الْمُعْطِي (al-Muʿtī) “Davatelj” zato što Allah sve što uskraćuje i

¹⁰ Aḥmad ʿUmar, o.c., 65.

daje kome hoće, kao i obrnuto.¹¹ Onaj Koji pomaže svoje prijatelje protiv njihovih neprijatelja. Onaj Koji preventivno štiti od štete. Onaj Koji otklanja štetu od svojih robova.

91. الضَّارُّ (ed-Dārr): Onaj Koji izaziva štetu. Onaj koji iz Svoje mudrosti izaziva štetu onome kome želi u obliku siromaštva ili bolesti. Obično se koristi zajedno s imenom suprotnog značenja en-Nāfi' jer je On Onaj Koji izaziva štetu i bol kao i Onaj Koji daje dobro i korist.

92. النَّافِعُ (en-Nāfi'): Izvor dobrote i koristi. Onaj Koji daje korist u smislu dobitka, potpore i probitka. Za razliku od imena ed-Dārr, ovo se ime može i samo koristiti.

93. النُّورُ (en-Nūr): Svjetlost. Izvor Svjetlosti. Onaj Koji je stvorio svjetlost kojom obasjava univerzum. Onaj Koji vodi ka svjetlosti Svojoj.

94. الهَادِي (el-Hādī): Upućivač. Onaj Koji Svojom Uputom vjernicima objašnjava Put Istine. Onaj Koji vodi živa stvorenja ka onome što je korisno za njih a čuva od onog što je štetno.

95. البَدِيعُ (el-Bedi'): Začetnik. Stvoritelj iz ničega. Stvoritelj nebesa i Zemlje. Onaj Koji je izvor stvaranja. Onaj Koji stvara iz ničega. Onaj Kome nema sličnog u Njegovoj Biti, svojstvima i djelima. Onaj Koji je sva stvorenja stvorio bez materije i dao im oblik bez prethodnog modela.

96. البَاقِي (el-Bākī): Vječni. Onaj Koji je Prvi, bez početka i Posljednji, bez kraja.

97. الْوَارِثُ (el-Vāris): Konačni Nasljednik svega. Vječni. Onaj Koji je Vječan i Koji ostaje nakon nestanka Njegovih stvorenja.

98. الرَّشِيدُ (er-Rešid): Pravi učitelj. Onaj koji Pravim Putem vodi svoje robove i upućuje ih na ono što je za njih korisno. Onaj Koji sve stvoreno vodi savršenim redom ka njihovom kraju.

99. الصَّبُورُ (es-Sabūr): Strpljivi. Suzdržani. Onaj Koji ne žuri s kažnjavanjem.

¹¹ Aḥmad 'Umar, o.c., 77. Al-Mu'tī "Davatelj", "Onaj Koji daje" je jedno od Allahovih imena koje se nalazi na listi Ibn Madže.

S obzirom na to da ne postoje vjerodostojni hadisi s devedeset i devet Allahovih imena, islamski učenjaci se ne slažu u pogledu utvrđivanja Allahovih imena niti njihovog konačnog broja. Tako se neka Allahova imena koja se navode u et-Tirmizijinoj listi ne spominju u Kur'anu, kao što su: el-Hāfid, el-'Adl, el-Dželil, el-Māni', er-Rešid, es-Sabūr i još neka, dok se neka Allahova imena spomenuta u Kur'anu ne nalaze na ovoj listi, kao što su, npr.: الْأَحَدُ (el-Ehad) *Jedaṅ*, الْحَفِيّ (el-Hafijj) *Najmilostiviji*, الْخَلَّاقُ (el-Hallāk) *Stvoritelj*, الْأَعْلَى (el-Ēlā) *Najviši* i druga.

Allahova imena, prema pretežnome mišljenju, predstavljaju istovremeno vlastita imena (أعلام), zato što označavaju Allahovu bit (ذات), i atribute (صفات), zato što izražavaju određeno značenje. Kao vlastita imena, s obzirom na to da označavaju isti pojam, predstavljaju sinonimne riječi (مترادفة) a kao atributi, s obzirom na to da svaka izražava različito značenje, npr., milost, moć ili znanje, predstavljaju kontrastivne riječi (متباينة).¹² Jedna grupa učenjaka smatra da samo neki nazivi predstavljaju Allahova imena a drugi Njegove attribute. Međutim druga grupa učenjaka, upravo iz značenjskih razloga, smatra da između Allahovih imena i atributa postoje razlike zato što imena predstavljaju riječi kojima se nazivaju bića, predmeti i pojave, dok atributi označavaju svojstva koja posjeduju takva bića, predmeti i pojave. Tako se, prema ovome mišljenju, može govoriti samo o Allahovim imenima ili Njegovima atributima. Među učenjacima postoji i mišljenje prema kojemu Allah ima samo jedno ime a da svi drugi izrazi koji se odnose na Allaha predstavljaju Njegove attribute, npr. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog*.¹³

Sva Allahova imena su, prema pretežnome mišljenju, Objavom utvrđena (توقيفية) i ljudskom razumu, s obzirom na njegove ograničene mogućnosti shvatanja, nije dopušteno da bilo šta u ovim imenima mijenja.¹⁴ Allahova imena su, pored toga, prema mišljenju većine islamskih učenjaka, neograničenog broja zato što samo

12 Muḥammad al-'Uṭaymīn, o.c., 226-227. Aḥmad 'Umar, o.c., 5-6. 'Umar al-Ašqar, o.c., 83-84.

13 Aḥmad 'Umar, o.c., 5. Parvez Dewan, o.c., x.

14 Muḥammad al-'Uṭaymīn, o.c., 231.

Allah zna tajne. Ovo se mišljenje prenosi od ashaba Ibn Abbasa i prihvata ga većina islamskih učenjaka. Slijedeći ovaj stav u mnogim djelima navode se liste s mnogo većim brojem Allahovih imena od broja devedeset i devet. Broj od devedeset i devet imena koji se navodi u hadisu, prema ovome mišljenju, nije konačan, jer kada bi bio konačan navedeni hadis bi glasio: "Allahovih imena je devedeset i devet..." ili slično. Smisao ovoga hadisa je, prema ovome tumačenju, u tome da će onaj koji od neograničenog broja Allahovih imena bude znao devedeset i devet imena ući u Džennet. Broj devedeset i devet u ovome hadisu, prema drugačijemu tumačenju, može se razumjeti i kao broj kojim se označava mnoštvo koje Arapi koriste kada ne mogu odrediti tačan broj nečega. Ovaj broj objašnjava se i na način kao kada se, npr., kaže da Muhamed ima hiljadu dinara koje je spremio za sadaku. To, prema ovakvome tumačenju, ne znači da Muhamed nema i više od hiljadu dinara.¹⁵ Druga grupa učenjaka prihvata da su Allahova imena objavom utvrđena, ali da su ograničenog broja a da atributi nisu objavom utvrđeni i da su neograničenog broja, jer svaka riječ koja odgovara Allahovoj svetosti ističući neko Njegovo svojstvo ili djelovanje smatra se atributom. Tako je, prema ovakvom tumačenju, broj Allahovih atributa mnogo veći od Njegovih imena.¹⁶

Među učenjacima prisutno je i pitanje ispravnosti isticanja razlika među Allahovim imenima i postojanje imena koje se može označiti kao najveće Allahovo ime (اسم الله الأعظم). Prema jednome mišljenju, sva Allahova imena su jednako značajna i ne može se među njima praviti razlika, tako da su sva najveća (العظمى) ili velika zato što elativni oblik الأعظم u ovom slučaju ne izražava komparativno značenje "najveći" nego atributivno "velik" (العظيم). Prema drugome mišljenju, razlika među Allahovim imenima postoji zato što je jedno od njih najveće. Međutim u pogledu utvrđivanja ovoga imena postoje različita mišljenja. Prema jednome, samo Allah zna koje je to ime a prema drugome, do njega se ulaganjem napora može doći.¹⁷ Prema trećemu mišljenju, najveće Allahovo ime je Allah, što

15 'Umar al-Ašqar, o.c., 43-45. Muḥammad al-'Utaymīn, o.c., 231. Aḥmad 'Umar, o.c., 12-13.

16 Aḥmad 'Umar, o.c., 6 i 11.

17 Aḥmad 'Umar, o.c., 16-17. 'Umar al-Ašqar, o.c., 86-89.

se može zaključiti na osnovu toga što je Muhammed, a.s., rekao da se ovo ime nalazi u njegovim hadisima a Allah je jedino ime koje se nalazi u svim hadisima, zatim zato što se ime Allah najviše spominje u Kur'anu te zato što obuhvata značenja svih drugih Allahovih imena i zato što jedino ovo ime ne može nositi niko drugi.¹⁸

Allahova imena mogu se dijeliti prema značenjima koja izražavaju i svojstvima kojima opisuju Uzvišenoga Allaha. Ime Allah kao vlastito ime koje obuhvata značenja i svojstva svih drugih imena, prema ovoj podjeli, predstavlja posebnu vrstu. Zbog toga se sva druga imena smatraju njegovim atributima. Sljedeću vrstu čine atributi koji izražavaju statička značenja, kao što su el-Besīr, es-Semī, el-'Alīm i sl. Treću vrstu čine atributi koji izražavaju dinamička značenja, kao što su el-Hālik, el-Muhjī, el-Mumīt i sl. Statički atributi predstavljaju attribute vječno prisutne kod Allaha, dok dinamički atributi zavise od Allahove volje koja se ogleda u tome što, npr., Allah stvara ili život i smrt daje kome hoće i kad hoće. Četvrtu vrstu čine atributi koji svojim značenjem čine Allaha svetim i čistim od svih negativnih svojstava, kao što su el-Kuddūs, es-Selām, el-'Alij i sl.¹⁹

Allahova imena mogu se dijeliti i prema tome da li izražavaju prijelazno značenje. Ukoliko Allahovo ime izražava prijelaznost svoga sadržaja onda takvo ime, osim što predstavlja vlastito ime Uzvišenog Allaha, označava i određeno Njegovo svojstvo na osnovu kojega se utvrđuje odredba iz koje proistječu posljedice koje se tiču Njegovih stvorenja. Tako, npr., es-Semī, osim što predstavlja Allahovo ime, izražava i svojstvo sluha iz kojega proizlazi odredba prema kojoj Uzvišeni Allah čuje sve što Njegova stvorenja govore. Ukoliko Allahovo ime ne izražava prijelaznost sadržaja, onda služi samo kao Allahovo ime i atribut koji izražava jedno od Njegovih svojstava, kao što je, npr., ime el-Hajj, koje, osim što predstavlja Allahovo ime, izražava i svojstvo Allahovog vječnog života bez direktnih posljedica po Njegova stvorenja.²⁰

18 'Umar al-Ašqar, o.c., 89-90.

19 'Umar al-Ašqar, o.c., 80-81.

20 Muḥammad al-'Uṭaymīn, o.c., 228-229.